Vprašanje o celibatu

Klic mlade tovarišice.

Po vseh znakih sodeč se zdi, kakor da je vprašanje celibata zaspalo. Nikjer se več ne piše o njem, ženska društva so umolknila, na učiteljskih zborovanjih se ga komaj omenja in celo na velikih skupnih zborovanjih je postavljen celibat med drugovrstne naše zadeve. Skratka borba za ukinitev celibata je popolnoma prenehala. In vendar je to vprašanje za nas življenjske važnosti, ker odloča usodo mnogih koleginj in zmanjšuje vrednost vseh učiteljic. Spočetka se tega nismo niti zavedale, ker se nam je zdelo neverjetno, da bi mogla taka določba ostati v veljavi. Zakaj bi si ne smele iskati življenjskega druga po srcu? Kdo mi sme kratiti pravice do sreče, če izpolnjujem vestno vse dolžnosti? In vendar se je to zgodilo. Že skoraj leto dni visi nad nami ta Damoklejev meč, ki vedno bolj grozi. V teh mladih pomladanskih dnevih, ko tako jasno čutim, da sem del cvetoče narave, da so se vzbudile tudi v meni vse sile, da bi vzbrstele v sreči, tedaj mi zaseka v razum temna misel, ne smeš biti živo bitje, za kruh moraš prodati svojo srečo in svoje srce. Ne smem uživati pomladi in jesen mi mora biti nerodovitna. Kdo ima korist od tega? Kje so oni, ki so nastopili službo, ker se jim je umaknila srečna koleginja, ki je našla moža, kateri more ustanoviti družino brez njene materialne podpore. Brezposelnost se z odredbo o celibatu ni zmanjšala. Tudi šolsko delo ni z njo pridobilo, ker tudi to je uspešneje čim več toplote in zadovoljstva je v njem. Toda kako naj bo človek zadovoljen, [illegible] In vendar: kje je rešitev? Ali naj si same poiščemo izhoda, onega polovičnega, ki bo utešil naše prekipevajoče sile?

Kaj pravite tovarišice? Ali ni čas, da se zganemo same? Nobenega zborovanja ne bi smelo biti, kjer se ne bi oglasile z zahtevo, da se celibat ukine. Vsa društva pri katerih sodelujemo, moramo pridobiti za to, da nam pomagajo. Prepričati moramo vso javnost.

Ne zanašajmo se na druge. Vsaka izmed nas mora takoj na delo. Življenje nas je pahnilo v borbo za kruh, pokažimo, da se znamo boriti tudi za svojo srečo! **-na.**

Učiteljski pokret

Počitniški tečaj

Kakor je bilo naznanjeno že v prejšnji številki »Učiteljskega tovariša«, se bo vršil letos po naši banovinski skupščini **dvodnevni tečaj** »Učiteljskega pokreta« s sledečim sporedom:

1. Otvoritev po predsedniku sekcije.
2. Naš program.
3. Naša pot.
4. Praktič. izsledki našega dela v razredu.
5. Preiskovanje inteligenčne stopnje naših otrok.
6. Preiskovanje prehranljivosti naših otrok.

Tečaj se bo vršil v telovadnici gluhonemnice v Ljubljani, Zaloška cesta 5, nasproti bolnice v sredo in četrtek, t. j. 13. in 14. julija t. l.

Začetek v sredo, 13. julija ob 10. uri.

Naš počitniški tečaj

Čemu se bomo sestali?

Leto dni je preteklo odkar smo pristopili k sistematičnemu izvajanju našega programa. Ugotoviti moramo, da zaradi vedno širšega kroga članov in simpatizerjev našega pokreta, ne pozna približno število teh naš program in naše končne cilje; zaradi tega so tem tudi često nerazumljiva naša pota in naše metode dela, kar se je posebno pokazalo pri izpopolnjevanju letošnjih anketnih pol. Poleg tega so se pokazali razni tehnični nedostatki in pomanjkljivosti, ki so uspešen razvoj dela tekom leta ovirali. Da se v bodoče izognemo vsemu temu, je nujno potrebno, da se sestanemo.

Naša — rekli bi — usoda je v tem, da smo razkropljeni širom Slovenije in da imamo le redko priliko, da se sestanemo in med seboj pogovorimo. Več glav več ve in več oči več vidi. Objektivna samokritika je najmočnejši korak in prvi predpogoj k odstranitvi nedostatkov in napak pri delu. Vsak posameznik bo iz svojih dosedanjih izkušenj doprinesel ono, kar je potrebno za čim jasnejši in točnejši program dela v bodočem letu, ki naj postane tako proizvod in last nas vseh.

Na dnevnem redu je poleg ostalega še razpravljanje o »preiskavanju prehranljivosti naše mladine« in »preiskavanju njene inteligenčne stopnje«. Je to dvoje poglavij, ki bosta tvorili glavno težišče našega dela v bodočem letu. S tema dvema poglavjema bomo orali pri nas ledino, zato so **metode tega dela večini tovarišev(-ic) neznane, saj o tem nismo slišali ne na učiteljišču v času naših dijaških let in ne na naših počitniških pedagoških tečajih.**

Posebej moramo opozoriti na zadnje poglavje, t. j. preiskavanje inteligenčne stopnje naše mladine, in to z ozirom na pomen in delikatnost tozadevnega dela. Kakor smo bili pred leti še nesigurni glede izbire tozadevne metode, ki bi najbolj odgovarjala prilikam in razmeram, v katerih raste naša mladina, pa smo danes v tem pogledu že toliko na boljšem, da imamo na razpolago »Beograjsko revizijo Binet-Simonove skale za določanje inteligenčne stopnje«, ki je nedvomno našim prilikam najbližja in katera bo služila za osnovo pri našem nadaljnjem delu. Preden pa pristopimo k temu delu, se pa moramo z metodo dodobra seznaniti. V to svrho bodo na tečaju dani teoretični napotki in praktični primeri z demonstracijami. Da bi bilo na tečaju čim tesnejše sodelovanje vseh, je želeti, da tovariši predelajo še pred tečajem knjigo **dr. Borislava D. Stefanoviča: »Merenje inteligencije sa uputstvom za upotrebu beogradske revizije Binet-Simonove skale«.** Knjiga se naroča preko Učit. tiskarne.

Vsem onim, ki še skeptično gledajo na naše delo in ne vidijo ogromen pomen tega dela za naše šolsko in izvenšolsko življenje, bo prikazal praktično uporabo našega dela v razredu priznani pedagoški praktik.

Naj ne bo nikogar iz naših vrst, ki bi se tečaja ne udeležil. Vodstvo pokreta bo preskrbelo cenena prenočišča in prehrano.

Nekaj številk iz gospodarske in socialne statistike Slovenije

Statistika prebivalstva.

Po velikosti obsega dravska banovina v Jugoslaviji 6,4 % vsega državnega ozemlja, po prebivalstvu pa ima celo delež 8 %.

Leta 1935. je imela 1,177.821 prebivalcev, 74,93 na kvadratni kilometer, in sicer v podeželskih okrajih 1,070,433, v avtonomnih mestih Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj pa skupno 108.388. Živelo je v vasech 82,5, v mestih pa 17,5 % prebivalstva. Temu primerno so se delili po poklicih na téle glavne razrede: kmetje 690.561 ali 60,35 %, industrija in obrti 223.017 ali 19,49 %, upokojenci in rentieri 52.061 (4,55 %), javni uslužbenci in svobodni poklici 46.109 (4,03 %), promet 45.264 (3,96 %), trgovina 31.383 ali 2,74 %, rudarstvo in topilništvo 27.791 (2,43 %), vojska 6274, razni dninarji 3702, nastavljenci den. zavodov 3651, ostali 14.485 oseb. — Prevladuje sistem malih krajev, tako da imamo 40 mest in trgov s po manj ko 1000 prebivalcev, a le 10 mest in trgov z nad 2000.

Zaradi razvite industrije in modernejšega, knjižnega gospodarstva in stroge uprave plačuje dravska banovina dosti več davka, kot bi po njeni površini mogli pričakovati. V splošni vsoti davčnih dohodkov države plačuje naša banovina 13,8 % (neposredni davki 250 milijonov), v vsoti davka na poslovni promet pa celo 18 % (približno 45 milijonov dinarjev). Da dobi od drž. dohodkov neprimerno manj kot pa prispeva, je razvidno iz razdelitve državnih razhodkov, največjo razliko pa trpi že vsa leta v omenjenem davku na promet, iz katerega tudi letos ne bo prejela več ko 2,9 milijona dinarjev. Vzrok za tako izrazito davčno preobremenitev in slabo dotiranje je še doslej napačno uvrščanje naše banovine med aktivne pokrajine, medtem ko je

dravska banovina agrarno pasivna pokrajina.

Kmetijstvo in gozdarstvo dravske banovine imata po statistiki iz leta 1922. 1,600.000 hektarov zemljiške površine. Od tega je samo 51,63 % obdelane zemlje (njiv, vrtov, vinogradov, pašnikov), 42,65 % je gozdne površine in 5,72 % neobdelane površine. Od vseh 190 tisoč gospodarstev je bilo 160.000 gospodarstev zvezanih z zemljiško posestjo. Naša gospodarstva pa so bila večinoma drobna, pasivna posestva, kar kaže sledeča preglednica:

Štev. gospodarstev	površina	v %
23.700	po 0 — 0,5 ha	14,5
17.800	„ 0,5— 1 „	11,2
22.400	„ 1 — 2 „	14,0
38.500	„ 2 — 5 „	24,1
33.700	„ 5 —10 „	21,1
11.400	„ 10 —20 „	11,4
5.000	nad 20 ha	3,7

Pod 5 hektarjev zemlje torej ima pri nas 63,8 odstotka gospodarstev ali 101.600 družin. — Po zanesljivih podatkih je bilo 60 odstotkov ali 131.000 družin poljedelcev, od teh pa 30.000 nesamostojnih, oziroma viničarjev.

Iz gornjih številk je razvidno: 1. agrarna prenaseljenost Slovenije, in sicer pride pri nas na 1 km² njivske površine 221 duš, v vsej Jugoslaviji le 180 (v Romuniji 140, Danski 37); 2. agrarna pasivnost Slovenije, ki jo še pojasnjuje razdelitev na gozd in polje, ker je gozda 691.000 ha, zemljišč pa le 836.000 ha, in 3. nerentabilnost našega kmetijstva, ta nerentabilnost seveda kot naravna posledica prevelike razdrobljenosti kmečke zemlje in premajhne rodovitnosti.

Navedene ugotovitve so tem pravilnejše, če upoštevamo, da je velik del zemlje, zlasti gozda, v veleposestniških rokah, dalje še to, da je veleposestniška površina 170.000 ha gozda večinoma last tujcev in da se agrarna reforma ni izvedla do kraja niti po določenem načrtu. Bistven in glavni pogoj za rentabilnost kmetijskega gospodarstva pa je — razen rodovitnosti zemlje — pridelovanje za trg. Da za trg naše kmetijstvo ne producira iz nobene kulture, je povsem razumljivo in to potrjuje tudi sledeče razmerje kultur, po katerem je bila njivska kultura razdeljena takole: žito in koruza 62 %, krompir in korenje 20, živinska krma 10, fižol in leča 3,5, ali po banovinski statistiki iz l. 1931. od 381.752 ha zaseva 58 za prehrano, 41 za krmo, 0,85 za industrijske rastline, 0,15 % za ostale.

Slabi talni pogoji in prenaseljenost so tudi krivi, da ne napreduje naša živinoreja vsaj na predvojno višino. Tako je v naši banovini

nad 35 tisoč kmečkih gospodarstev brez vozne živine.

Zelo podobno učinkuje v vinogradništvu dejstvo, da je večina vinogradov last nekmetov. Naravna posledica je, da naša vas svojega prebivalstva ne preredi, marveč ga mora izseljevati, oziroma je zapisano zadolževanju in propadanju. Dejansko smo Slovenci zadnja desetletja dajali ves višek prebivalstva v tujino, propadati pa je začel naš kmet, ko izseljevanje ni bilo več mogoče, predvsem v letih svetovne gospodarske krize, ko je zastala tudi industrializacija dežele.

Nujnost industrializacije

se je za dravsko banovino pokazala že davno pred povečano konkurenco drugih agrarnih dežel, vendar pa se v Jugoslaviji naša agrarna pasivnost občuti vedno bolj, Slovenija vedno več hrane uvaža, manj izvaža. Že s tega vidika je treba poudariti tudi nevarnosti, ki jih krije krivična davčna obremenitev Slovenije. Računati moramo, da je po poročilu Privilegirane agrarne banke v dravski banovini nad 42.000 kmetij prezadolženih, ki dolgujejo nad pol milijarde dinarjev. Dalje se mora tudi pri davčni politiki upoštevati dvig prebivalstva, čigar gostota se je povečala v desetih letih pred krizo od 65,13 (leta 1921. do 1931.) na 70,32 na kvadratni kilometer in znaša zdaj 76 proti državnemu povprečju 56. Že leta 1931. pa je padla zaposlitev v trgovini in prometu od 8,37 na 5,79 % ter v poljedelstvu od 63,17 na 60,93 % (pred vojno 66,8).

Dejstvo davčne preobremenitve

je dovolj dokazano, če navedemo le nekaj številk iz statistike državnih in samoupravnih dajatev. V primeri z ostalimi pokrajinami je plačal leta 1935. vsak prebivalec:

v dravski banovini: državnih davščin 812 dinarjev, samoupravnih 244, skupaj 1056 din; v ostali državi: državnih davščin 441 din, samoupravnih 139, skupaj 580 din.

Slovenija ne more po tej poti dalje, če nočemo, da se spremeni iz bogate pokrajine v žrtev tujega kapitala ali pa v najbolj siromašno deželo Evrope. Da je ta nevarnost že tu, o tem ni dvoma, kajti to nam dokazujejo že tudi demografske statistike, ki kažejo, da se naš naravni prirastek prebivalstva od leta do leta manjša. Po znanih podatkih se je gibalo prebivalstvo zadnja leta takole:

štetje l.	vsa država	Slovenija
1921.	11,984.911	1,037.838
1931.	13,934.038	1,120.549
1936.	15,173.608	1,192.068
1937.	15,400.177	1,200.848
v odstotkih . .	28,5 %	15,7 %

Leta 1923. smo dosegli na tisoč prebivalcev Slovenije 30,4 rojstev, l. 1936. le še 23,03. Leta 1934. je bil državni indeks 31,5 (ponekod 44) rojstev. Po novejših statistikah je razmerje za Slovenijo še neugodnejše. Da so vzroki tega padanja števila prebivalstva pred vsem gospodarski, ne moremo dvomiti.

Letopis Osrednjega higienskega zavoda navaja za to trditev dosti tehtnih dokazov. Kmetijska bruto-proizvodnja banovine daje skupno 1045 milijonov dinarjev ali za 720 tisoč ljudi po 1450 din letno. — Čisti dohodek pa je polovico manjši. Industrija izplača na mezdah letno 900 milijonov dinarjev ali trikrat toliko na osebo kot dobi kmet, a še to ne dosega življenjskega minimuma. Pomanjkljiva hrana, slaba stanovanja in poslabšane socialne razmere zlasti neugodno vplivajo na razvoj otrok, ki so po večini za svoja leta šibki in slabo razviti. Marsikje je ljudstvo zelo obubožano in si ne more več privoščiti najpotrebnejše hrane.

Učinki krize.

Rodnost je padla od 30,2 % v letu 1921. na 23,05 v letu 1936. Že v letih krize je padla na 23,2. Dočim znaša padec rojstev od 1921. do 1930. eno devetnajstino, padec znaša od 1931. do 1935. že eno petino. Padec rojstev ni v podeželskih krajih nič manjši kot v mestih. Prej je — kakor povsod — tudi pri nas naglo padala umrljivost, tako od 1921. do 1930. za eno tretjino, od 1930. do 1935. pa le za eno sedemnajstino. »Objektivna razlaga se skoraj ne more ogniti vtisu, da je vendarle gospodarska stiska v neposredni zvezi z obema pojavoma... Najslabši kraji so Dolenjska in Prekmurje ter Štajerska. V teh krajih se je celo povečala umrljivost.

Slovenija je postala globoko pasivna, kar se ji mora smiselno priznati tudi v dobi državnega načrtnega gospodarstva s tem, da se ji nudijo predvsem davčne olajšave in izdatna gospodarska pomoč.

Pravične zahteve do države in nujna pomoč Slovenije pa nam narekujejo neizprosno skrajno odločnost na poti do večjega razmaha gospodarske delavnosti na ozemlju dravske banovine tako glede zasebne kakor tudi javne podjetnosti. Za Slovence sledi iz spoznanja sedanjega kritičnega stanja še posebna dolžnost, da storimo vse, kar je v naši moči, da bi se ta neugodni razvoj našega gospodarstva čimprej ustavil.

Po »Trgovskem listu«.

Splošne vesti

POČITNIŠKO POTOVANJE V BOLGARIJO.

Na razpis v »Učiteljskem tovarišu« se je prijavilo tako malo tovarišic in tovarišev, da smo primorani potovanje preložiti na prihodnje leto. — Ekskurzijski odsek pri sekciji JUU.

— **Učiteljski dom v Ljubljani.** Tovariši in tovarišice, ki v počitnicah posečate Ljubljano, oglasite se v Učiteljskem domu, Žibertova ulica št. 27, ki vam nudi prenočnino in če želite tudi prehrano pod najugodnejšimi pogoji. Spalnice so svetle, zračne in čiste. Na razpolago je tudi topla in mrzla kopelj. Ljubeznjivi tovariš upravnik in njegova skrbna soproga vam bosta postregla, da boste zadovoljni zapuščali dom, obenem pa odnesli s seboj prijetno zavest, da ste podprli »Našo, učiteljsko gospodarsko ustanovo«, za katero so zbirali naši zavedni predniki prispevke deset- in desetletja, kakor zbirajo marljive čebelice med kapljico za kapljico. **Načelstvo.**

— **Dijaški internat Učiteljskega doma v Ljubljani** sprejema prijave za bodoče šolsko leto do 15. julija t. l. V prošnji, kateri je priložiti zadnje šolsko izpričevalo, je navesti ime, poklic in bivališče staršev. — Podrobnejša pojasnila glede prehrane, oskrbe, pomoči pri učenju in glede plačilnih pogojev so razvidna iz prospekta, ki ga dobe cenjeni interesenti pri upravi Učiteljskega doma v Ljubljani, Žibertova ulica št. 27.

— **Tovarišem-maturantom** iz leta 1928. Letos obhajamo desetletnico mature. V ta namen pozivam vse tovariše, da pridejo 3. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v Zvezdo, kjer se pogovorimo natančno o nadaljnjem. Upam, da se vabilu vsi polnoštevilno odzovete. **Vrtačnik Lado,** Loški potok.

— **Tovarišice - maturantinje iz leta 1928. zasebnega ženskega učiteljišča v Mariboru** — deset let je od mature. Zato iskreno vabim, da se sestanemo. In to v Mariboru 6. avgusta 1938. okoli 17. do 18. ure na vrtu kavarne Astorije. (Radi uporabnosti v času »Mariborskega tedna«.) Osebna vabila in spored so že razposlana. — **Frida Kleihofer,** Sv. Lenart pri Vel. Nedelji.

— **Tovarišice!** Pred desetimi leti, ko smo maturirale v Ljubljani, smo se domenile, da se ob desetletnici snidemo. Velja! Naš sestanek bo 11. julija ob 2. uri popoldne pri Slamiču. Le glejte, da bomo polnoštevilne.

Nataša.

— **Katalog slovenskega knjižnega trga.** Naši javnosti je gotovo še znano, da se je na pobudo organizacije knjigarnarjev dravske banovine začelo delo za »Katalog slovenskega knjižnega trga«. Delo zastaja zaradi premajhnega zanimanja naših založnikov, ki odlašajo s pošiljanjem podatkov svojih izdaj. Uredništvo »Kataloga« je pripravljeno zaključiti delo konec junija t. l., zato je v interesu vseh založnikov, ki se sploh še niso odzvali, in tistih, ki so od dneva zadnje pošiljke listkov izdali kakšno novo delo, da nemudoma zahtevajo potrebno število kartotečnih listkov pri Organizaciji knjigarnarjev v Ljubljani, Miklošičeva cesta 16, ter da jih natančno izpolnjene nemudoma vrnejo.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—l **Na učiteljišče sprejemajo tudi učence meščanskih šol.** Pod tem naslovom priobčuje »Slovenec« od 9. VI. sledeče: Prosvetni minister je na podlagi § 34. zakona o učiteljskih šolah in § 38., točka 9., finančnega zakona za leto 1938./39. predpisal pravila o sprejemnem izpitu učencev pri vpisu v I. razred učiteljišč. Po teh pravilih se lahko za sprejem v I. razred učiteljišča prijavijo učenci iz srednjih šol s položenim nižjim tečajnim izpitom in **učenci meščanskih šol,** ki so završni izpit položili z odličnim ali prav dobrim uspehom, in če pri tem izpolnjujejo pogoje § 35. zakona o učiteljiščih. Vsi učenci, ki so se prijavili za sprejem v I. razred učiteljišča morajo biti predhodno zdravniško pregledani. Pri izpitu mora kandidat pokazati, da ima posluh za glasbo. Učenci, ki imajo poleg tega v glasbi že pouk ali poznajo teorijo petja ali znajo igrati na kak instrument, imajo pri sprejemu prednost. Učenci meščanskih šol, ki se po zdravniškem pregledu pripustijo k sprejemnemu izpitu in ki bodo napravili tudi izpit iz glasbe, polagajo še pismeni in ustni izpit iz slovenščine ali srbohrvaščine in ustni izpit iz matematike. Sprejemni izpit se polaga pred izpitnim odborom, katerega predsednik je ravnatelj ali njegov namestnik. Za pismeni izpit iz slovenščine ali srbohrvaščine predloži predmetni učitelj deset nalog, izmed katerih izbere eno izpitni odbor pred pričetkom izpita. Čas za izgotovitev naloge sme trajati največ dve uri. Sprejemni izpiti bodo od 28. avgusta do 4. septembra zaključno. Po teh pravilih naknadni in popravljalni izpiti niso dovoljeni. Pravila so objavljena v današnjih »Službenih novinah« ter so dobila obvezno moč.